

La Logse preveu que l'escolarització s'allargue fins als 16 anys. Això implica una reestructuració dels centres d'ensenyament primari i secundari.

Geografia escolar del segle XXI

Els mapes escolars que han de regir l'educació de catalans, valencians i balears el segle que ve són ja damunt la taula d'administracions i interlocutors socials. La seua configuració condicionarà la relació escola pública-privada i el futur de les zones més deprimides.

El mapa escolar és l'eina que marcarà la geografia de l'educació al nostre país i l'instrument que, en certa mesura, pot condicionar la política educativa del futur cap a un manteniment de l'ensenyament públic o cap a una escola privada cada vegada més important. Amb l'aplicació de la LOGSE, l'ensenyament obligatori s'allarga dels 14 als 16 anys i aquest darrer cicle d'Ensenyament Secundari Obligatori integra el que ara mateix es dona a les escoles

d'EGB, setè i vuitè cursos, i el que es dona als Instituts de secundària, primer i segon de BUP. És per això que la reforma obliga a repensar els centres educatius actuals.

El primer mapa escolar presentat al nostre territori va ser el del Principat, que ja ha superat el període d'algacions –se'n van presentar 331– i està en fase d'estudi. A les Illes Balears, on educació depèn del Ministeri d'Educació i Ciència espanyol, el mapa no està oficialment presentat, però el projecte ja ha estat divulgat entre la comunitat educativa. Al País Valencià, el conseller Fernando Villalonga el va presentar fa dues setmanes i l'està discutint amb sindicats i altres representants escolars. En tots els casos, el mapa condicionarà fonamentalment la relació ensenyament públic-privat i el futur demogràfic i socioeconòmic de les zones més aïllades, on la desaparició de centres de primària o secundària significa un fort colp.

El mapa del País Valencià. El disseny del mapa escolar que ara s'ha presentat a València serà decisiu per al desenvolupament de la Llei Orgànica General del Sistema Educatiu (LOGSE) ja que organitza els diferents nivells educatius a partir de la redistribució dels vells centres i la creació de nous col·legis. El que ara es debat, a partir del projecte de la Conselleria de Cultura, és la futura configuració del model educatiu del País Valencià: el nombre d'alumnes que hi haurà a cada aula o unitat, quins pobles tindran ensenyament infantil, primària i secundària i quins no en tindran, quina formació professional o quin batxillerat es donarà en cada centre, etc.

L'ordenació dels centres per tot el país supera, però, els límits de l'àmbit estrictament educatiu i té unes conseqüències socials encara més profundes. El fet que en un poble petit o mitjà hi haja o no ensenyament primari o secundari influeix molt directament sobre el manteniment o pèrdua de població en aquestes localitats.

En aquest sentit, el mapa escolar preparat per la Conselleria d'Educació que encapçala Fernando Villalonga preveu deixar 102 pobles sense centre d'Ensenyament Secundari Obligatori (ESO). Això vol dir que els xiquets d'aquests pobles hauran de viatjar obligatòriament des dels 12 fins als 16 anys per cursar l'ESO al poble veí on els corresponga fer-ho. Per a la configuració de les zones d'agrupament on s'atén la població escolar provinent d'altres localitats, la Conselleria ha adoptat un criteri d'accessibilitat que defineix en 30 quilòmetres o 40 minuts la distància o temps màxims entre els pobles i el seu centre educatiu. Aquestes dades són considerades molt elevades pels sindicats. Vicent Esteve, del Sindicat de Treballadors de l'Ense-

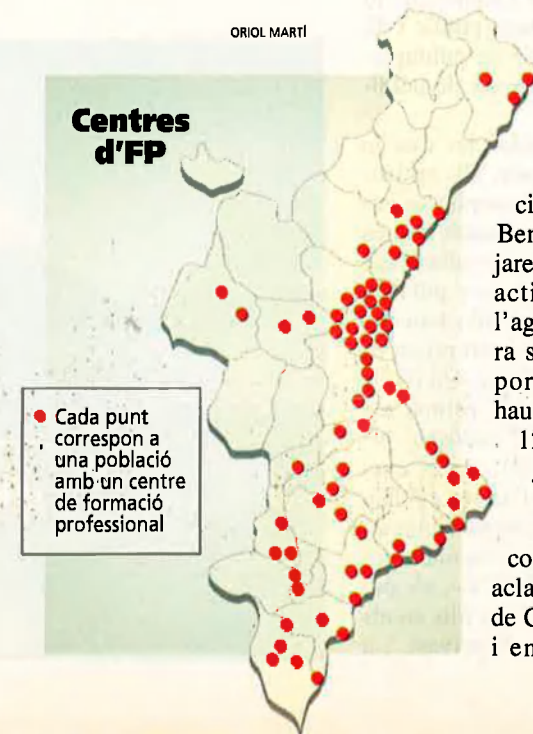
RAFA GIL

El conseller d'educació de la Generalitat Valenciana, Fernando Villalonga. Al gràfic de baix es pot veure que el nou mapa escolar deixa àmplies zones interiors del País Valencià totalment desertes pel que fa a formació professional, que és precisament un dels punts que potencia la reforma educativa.

nyament del País Valencià (STE-PV), assenyalava que són "excessives" i afirma que el sindicat no pot "compartir la proposta per la mobilitat a què es veurà sotmès l'alumnat, tant en zones rurals com urbanes". El secretari d'Acció Sindical de la Federació de Treballadors de l'Ensenyament (FETE-UGT), Gerardo Fernández, afirma, a més, que aquestes xifres de temps i espai no es corresponen i són molt lluny de la realitat en algunes comarques interiors de muntanya: "En zones com ara els Ports, la Vall d'Albaida, Utiel o la Vall de Gallinera costa bastant més de 40 minuts fer 30 quilòmetres en els autobusos escolars, amb les parades que fan i les carreteres de muntanya". Fernández opina també que el mapa escolar es carrega l'escola rural pública "i això significa un atac frontal a l'estat del benestar".

Precisament, aquestes zones rurals d'interior són les que concentren l'oblit de l'administració en el mapa escolar: un sol centre d'ESO per a molts pobles, pocs o cap centre de formació professional i una oferta més feble de batxillerat. L'STE-PV denuncia, per exemple, que localitats com Vilafranca o Albocàsser (Alt Maestrat), que, fins ara tenien ensenyament secundari, el perden. D'aquesta forma, els alumnes de l'Alt Maestrat i dels Ports que vulguen cursar FP, el que ara se'n diu Cicles Formatius (CF), hauran de recórrer entre 30 i 60 quilòmetres per anar a Sant Mateu (el Baix Maestrat), on només s'ofereix CF d'administratiu. Per estudiar electricitat, informàtica o automoció haurien d'anar a Vinaròs o Benicarló. Si els alumnes desitjaren fer un cicle formatiu sobre activitats agràries, donat que l'agricultura i la ramaderia encara són sectors productius d'importància en aquestes zones, haurien de recórrer un mínim de 120 quilòmetres per anar a Sogorb (l'Alt Palància).

Precisament, pel que fa a formació professional, la comparació amb el Principat és aclaridora. Totes les comarques de Catalunya tenen centres de FP i en tres comarques interiors,

muntyanoses i limítrofes com són l'Alt Urgell, el Pallars Sobirà i el Pallars Jussà, hi ha una oferta de tres centres que fan electricitat, dos d'administratiu, dos d'agricultura i un de comercial, automoció, comercial i activitats esportives.

De fet, l'oposició que sindicats, consells escolars municipals, ajuntaments i grups polítics han expressat durant les dues primeres setmanes a partir de la presentació del mapa ha estat tan forta que la directora general de centres docents va manifestar el passat dijous la seua disposició a mantenir l'ESO en cent dos pobles més.

Però les mancances del mapa escolar valencià no es limiten a les zones rurals. A Sagunt (el Camp de Morvedre) es perdran tres centres públics d'ensenyament. No hi haurà FP en localitats com Almussafes, Paterna, Mondóver o Pego. A Alcoi, la Conselleria preveu una dotació de 66 unitats, mentre que l'STE-PV calcula que en serien necessàries 91. I a la ciutat de València es reduiran 87 unitats, o aules, d'infantil i 127 de primària segons els sindicats. Al mateix temps, València és el lloc on l'ensenyament públic s'enfronta més directament amb el privat concertat. Una ullada a la "distribució" escolar d'alguns districtes ho diu tot. A Campanar, hi haurà 102 unitats d'ensenyament públic i 72 de privat; a la Ciutat Vella, 55 de públiques i 49 de privades; i a Extramurs, 84 de públiques i 60 de privades.

Segons Vicent Esteve queda clar que la Conselleria ha omplert, primer, els centres privats concertats per, després, omplir les aules públiques amb la resta d'alumnes que es preveu que n'hi haurà. Així, la davallada demogràfica afecta només els centres públics, que, com en el cas de Sagunt, són tancats. Segons els sindicats, l'ensenyament privat es promou també amb altres mètodes. Un d'ells és utilitzar el mateix sistema de primar els centres privats concertats en l'educació infantil. Com denuncia l'STE-PV, en el curs 1996-1997 no es generalitza l'oferta pública per a xiquets de tres anys, que no és obligatòria. "Si no hi ha oferta de llocs escolars públics de tres anys -raona l'STE-PV-, els pares i les mares escolaritzen el seus fills en els centres que sí que en tenen, els privats, i a

RICARD CUGAT

El conseller català d'Educació, Joan Maria Pujals. Segons els sindicats, el mapa escolar del Principat deixa les mans lliures a les patronals pel que fa a l'aplicació de la LOGSE. Les despeses en transport escolar augmentaran a partir d'ara. Els nous mapes deixen molts pobles sense centres d'ensenyament secundari obligatori.

partir d'aquesta primera 'elecció' i com que es financen els nivells obligatoris amb diners públics, s'orienta l'escolarització, des de bon començament, cap a l'escola privada".

El secretari general de FETE-UGT, Gonzalo Castillo, recorda a més, que el mapa escolar s'oblida, ja que no en parla gens, de la llengua, de l'Educació Permanent d'Adults i els ensenyaments especialitzats, la xarxa de conservatoris de música, els centres de formació del professorat o les escoles-bressol públiques del País Valencià, que en són més de trenta. Igualment, Castillo critica que no defineix el calendari de creació dels 107 nous centres que el mapa ha previst obrir ni la realització de les reformes: "Diuen que s'invertiran 200.000 milions de pessetes, però no diuen en quins terminis ni en quins llocs s'actuarà primer. Enguany es preveu una injecció d'uns 15.000 milions, però no sabem si aquesta inversió serà la mateixa l'any vinent".

El cas del Principat. Al Principat, el projecte de mapa escolar va ser presentat a la Comissió d'Educació fa poc més d'un any, el 19 de gener de 1995. Els vots favorables de CiU i PSC, contra els d'Iniciativa per Catalunya, PP i ERC, van aprovar el projecte, que va passar a fase de consulta per part dels consells escolars, sindicats de professors, estudiants, associacions de pares d'alumnes, etc. La despesa prevista per la Generalitat de Catalunya per al període 1995/2000 en el Pla Plurianual d'Inversions en Centres Docents és de 130.032 milions de pessetes. Aquesta xifra es destinarà a la creació de 79 nous centres, l'ampliació de 151 i l'adequació o reconversió de 111 més.

Les diferents entitats i associacions relacio-

RAFA GIL

Pensat i fet

La Revista
Fallera
més
Valenciana
del món

nades amb l'educació han presentat ja un total de 331 al·legacions, que es troben ara pendents de resolució. Virgili Burrel, de la federació d'ensenyament de CCOO assenyala que el projecte conté greus mancances. Segons Burrel, hi ha una insuficient oferta pública, "sobretot en secundària i ensenyament no obligatori, com ara l'Educació Permanent d'Adults (EPA) o l'ensenyament especial, com els conservatoris de música". Dins del mateix batxillerat, és a dir, l'etapa no obligatòria de l'ensenyament secundari, s'obvia de forma gairebé general al batxillerat artístic i pràcticament es redueix a només tres possibilitats: ciències humanes i socials, ciències de la natura i de la salut i tecnològic.

Una segona deficiència del mapa escolar és que no inclou els estudis d'FP, que, segons Burrel, "s'organitzaran sobre la marxa". La situació d'aquests estudis, però, està molt més desenvolupada que en altres llocs i a molta distància, com hem vist, del País Valencià.

En canvi, l'afavoriment dels centres privats concertats sobre els públics és molt semblant al del País Valencià, segons Burrel: "El mapa limita la planificació pública dels serveis i aposta per no crear l'oferta pública que es demana". Tot i això, matisa que l'escola privada al Principat no es pot considerar globalment, ja que n'hi ha "centres que es van crear durant l'època del *desarrollismo* dels 60 i són una mena de privada-*chiringuito* que haurà de desaparèixer". En aquest sentit, Burriel està convençut que la Generalitat no deu tenir cap esperit d'afavorir centres d'aquest tipus que són comuns en poblacions properes a Barcelona com ara Santa Coloma de Gramenet o Sant Feliu de Llobregat.

CCOO critica també que el mapa escolar projectat pel govern català "deixa en mans de les patronals l'aplicació o no de la reforma en els centres concertats, ja que regula amb precisió els criteris de qualitat que s'han de seguir en els centres públics però no en els privats". La majoria de les 331 al·legacions presentades demanen que n'hi haja més oferta pública, ja que es dona, com al País Valencià, el trencament entre l'ensenyament primari, present a molts pobles, i l'ESO, que molts hauran de cursar en un poble veí. Segons Virgili Burrel, la dispersió de pobles de dimensions mitjanes, tan comuna en comarques com Osona o el Solsonès "planteja seriosos problemes en els pobles de 4.000 i 5.000 habitants, que són al llindar de merèixer, numèricament, un centre de secundària".

L'educació a les Balears. Les Illes Balears són un cas a banda perquè, en el tema de l'educació, pertanyen a l'administració central, ja que estan integrades en l'anomenat

RAFA GIL

Dalt, el ministre d'Educació, Jerónimo Saavedra. El mapa escolar balear, encara a debat, ha estat concebut pel Ministeri d'Educació i Ciència. Baix, el batxillerat artístic, una de les quatre possibilitats que ofereix la LOGSE, s'impartirà en molt pocs centres.

territori MEC (Ministeri d'Educació i Ciència). Recentment, la direcció provincial del MEC ha informat els sindicats amb representació a la junta de personal de la seua darrera proposta sobre el mapa escolar, que preveu l'adscripció de cada centre de primària a un Institut de Secundària (IES). Malgrat que el nostre setmanari ha demanat a la mateixa direcció provincial del MEC el contingut d'aquest projecte, s'ha negat a facilitar-lo; així doncs, totes les informacions referides al mapa escolar són referències facilitades

pels sindicats de les Illes Balears.

En aquest sentit l'STE-I ha manifestat que el MEC no ha promogut "un veritable procés negociador, sinó que ha donat una informació insuficient als centres i als consells escolars". El sindicat destaca també que no es garanteix la continuïtat de l'ensenyament en català "ja que l'adscripció no té en compte aquest dret".

El projecte de mapa escolar no inclou, de moment, el calendari de les construccions i ampliacions necessàries per adaptar-se a les necessitats de la LOGSE, ja que la majoria de centres de secundària hauran d'allotjar un

RAFA GIL

nombre d'alumnes major de l'actual i, a més, no existeixen laboratoris i tallers de tecnologia com preveu la reforma educativa. El mapa escolar de les Balears presenta com a novetat un increment en l'horari del primer cicle d'ensenyament en cinc hores i mitja setmanals. El mapa no especifica, però, qui i com s'haurà de cobrir aquesta ampliació, segons l'STE-I. El sindicat avisa també sobre la necessitat de "crear, en molts de casos, línies i xarxes de transport inexistent en molts pobles i també a la mateixa ciutat de Palma". **Alex Millan**